

Å dumpe gift i Repparfjord strider mot all faglig integritet

Publisert den 21. februar 2019

Repparfjord. Foto: [Helene Lind Jensen/Natur og Ungdom](#) under lisens [\(CC BY 2.0\)](#)

Jovsset Ante Sara må tvangsslakte rein da staten sier reinflokken er miljøskadelig. Så gir den samme staten gruvedriftskonsesjon i samme område, med tillatelse til dumping av giftavfall i fjorden. Stater og selskaper bruker «bærekraft» som et dekke for å fortsette kolonialistisk utnyttelse.

Torsdag 14. februar ga regjeringen driftskonsesjon til Nussir ASA sitt gruveprosjekt ved Repparfjord i Finnmark. Nussirs kobbergruve kommer til å få negative konsekvenser for reindriften i to reinbeitedistrikter; Fiettar og Fálá. Gruveavfallet skal dumpes i fjorden, som bare nylig har fått livet tilbake etter at det siste gruveprosjektet ble avsluttet for 30 år siden. Prosjektet har møtt motstand fra både faglig og lokalt hold: Havforskningsinstituttet er sterkt kritisk til prosjektet av hensyn til torskens gyteområder i fjorden, samt Repparfjord sin status som nasjonal laksefjord. Sametinget er sterkt kritisk til at enda mer av de tungt pressede reinbeiteområdene i Finnmark spises opp av industrielle inngrep og at urfolkshensyn konsekvent nedprioriteres. Med ekspanderende ressursutvinning i nordlige områder følger spørsmål om miljørettferdighet, og hvem som skal bære fordelene og kostnadene av et slikt prosjekt.

Det handler for det første om ujevn utvikling. Det er nødvendig for kapitalistiske selskaper at det er steder de kan forurense, så lenge det finnes et sted der det er billigere enn å la være. Den billigste løsningen, og minste motstands vei, er som regel å plassere de mest forurensende, giftige og destruktive industrielle anleggene samt former for ressursutvinning og energiproduksjon i vanskeligstilte eller marginaliserte lokalsamfunn og land. Dette gjelder også i saken om Repparfjord. I Norge er minste motstands vei å hive avfallet på sjøen, som ett av fem land i verden som tillater dumping av gruveavfall i sjø. I Dagbladet argumenterer Næringsminister Torbjørn Røe Isaksen med at verden trenger mineraler til el-biler, og stempler gruen som bærekraftig og nødvendig i det grønne skiftet. Om vi ser dette i et større bilde er det noe som skurrer. Såkalt bærekraftig forbruk, som el-biler, gis en verdi som er større enn tradisjonelle næringer. Jakten på metaller til el-biler og solcellebatterier kommer fra en tanke om mer miljøvennlig forbruk, men vil likevel kreve enorme ressursinngrep, som kan fortrenge eksisterende næringer. Regjeringen stempler utvinning av kobber som bærekraftig, mens reindrift må vike, ettersom staten mener de overforbruker beiteressurser i Finnmark. Fiske og reindrift har potensiale til å vare evig om vi forvalter ressursene riktig. De avbøtende tiltakene presentert av regjeringen fjerner ikke bismaken av kolonialisme, der en norsk statsråd definerer hva som er mest verdt.

På 70-tallet drev Folldal Verk uttak av kobbermalm fra Ulveryggen, der gruen måtte legges ned etter kun seks år på grunn av manglende lønnsomhet. Avfallet ble dumpet i Repparfjord. Flere fiskere i kommunen solgte båten for å jobbe i gruen, og stod igjen med ingenting. Forsøket på gruve drift endte i kortsiktig profitt og nedleggelse, og store ødeleggelser i fjorden. Vannkvaliteten gikk drastisk ned, og fjordfisket har slitt frem til de siste årene med deformert fisk som ikke kunne selges. I dag som den gang, har billigste form for deponering av gruveavfall blitt vurdert som best. Opprinnelig er Kvalsund en sjøsamisk kommune, der fjordfisket fremdeles er en viktig del av hverdagen for innbyggerne. Gytefeltet i Repparfjord det største for den utrydningstruede kysttorsken i nord. Om det kveles av 30 millioner tonn gruveavfall vil det få store ringvirkninger for kysttorsken og fjordfiske også andre steder langs kysten.

De samiske interessene i saken har blitt veid opp mot muligheten for kapital. Reinbeitedistriktene Fiettar og Fálá har sommerbeite i Kvalsund, der flokkene som tilhører siden flyttes fra Kautokeino til Kvalsund på våren. Reindriftsnæringen presses fra staten for å holde færre dyr. De har også mistet store arealer også i Kvalsund av storstilt hyttebygging, og kraftlinjeutbygging i hele Finnmark. I dag fortsetter kolonisering av samer, om en ser saken i en større sammenheng; Jovsset Ante Sara må tvangsslakte rein basert på statens argumentasjon om at reinflokken hans er miljøskadelig gjennom overbeite. I neste omgang gir så den samme staten driftskonsesjon til Nussir i de samme reindriftsområdene som det var så viktig å verne i første omgang. Reindriften skal vike og beiteområder skal avstås til andre formål enn det de som opprinnelig lever av landet har bruk for. Klimakolonialisme og ressurskolonialisme er også reelle konsekvenser av vestlige, kapitalistiske forbruks- og vekstregimer der stater og selskaper til og med bruker «bærekraft» som et dekke for å fortsette kolonialistisk utnyttelse.

Regjeringen trekker frem mulighetene for å skape arbeidsplasser lokalt i Kvalsund som en viktig del av begrunnelsen, men argumentet bør ikke slukes rått. Selv om

kobberforekomstene i Nussir og Ulveryggen er enorme, vil det ikke bety at det dannes varige lokale arbeidsplasser. Kvalsund kommune er sårbar. Den ligger mellom de større kommunene Alta og Hammerfest, har få innbyggere og er mest kjent for hytteområder for innbyggere i Hammerfest i dag. Men en slik gruve i et slikt produksjonsnettverk fører historisk sett ikke til langsiktige arbeidsplasser for lokale. Korte arbeidskontrakter, importert arbeidskraft og usikre forhold preger de fleste gruver. Den nødvendige arbeidskraften til en moderne kobbergruve sitter ikke arbeidsledig i Kvalsund, og vil nok heller ikke bosette seg der over lengre tid. Man må heller ikke glemme sårbarheten i utvinning av naturressurser, der man er fullstendig avhengig av en stabilt høy pris for å kunne fortsette dyr drift. Kvalsund ligger helt i periferien av Norge, i Vest-Finnmark. Slike områder er ikke interessante for staten eller storkapitalen med mindre de kan ta ut ressurser, som kan selges på et globalt marked. Arbeidsplasser har en verdi, men for mange mennesker i Kvalsund-området har naturen en større verdi på lengre sikt. Miljøvern forutsetter at i tillegg til verdien av økosystemtjenester har naturen en iboende egenverdi, i konflikt med kapitalistisk verdisyn. Dette kommer i skarp konflikt med hvordan verdi grunnlegges i saken om Repparfjord.

Selv om regjeringen har godkjent kobbergruven i Kvalsund er kampen overhodet ikke over. Saken er blitt sammenlignet med Alta-saken, forrige gang naturvernere, samiske aktivister og akademikere slo seg sammen i kamp. Selv om demningen i Alta-elven ble bygget har historien gitt aktivistene rett. Sivil ulydighet er sjelden brukt i Norge, men sender sterke signaler. Sametinget ble opprettet etter Alta-aksjonene, men deres klare protester mot gruven i Kvalsund har blitt fullstendig overkjørt av staten. Repparfjord har stor verdi for fiske og samisk kultur, men er ikke minst blitt en symbolsak. Om man kan dumpe gruveavfall i en nasjonal laksefjord og plassere gruedrift midt i et reinbeite, er det fritt vilt for storkapitalen i nord. De norske fjordene skal ikke være en avfalls plass for gruve næringen, og vi kan derfor ikke godta avgjørelsen fra regjeringen. Over 3000 har skrevet seg på liste for å delta på sivil ulydige aksjoner i Kvalsund dersom man må stoppe gruveutbyggingen, og som i Alta kan det se ut til at studenter vil bli viktige solidaritetsspillere i kampen. Å stoppe gruven med sivil ulydighet kan være siste mulighet. Kampen fortsetter og fjordene får de aldri. Det er på tide å bruke hengelåsen til noe mer enn skapet på SiO Athletica, så skriv deg opp på aksjonsliste.

Signert

Masterstudenter og bachelorstudenter i samfunnsgeografi, ved Institutt for Sosiologi og Samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo